

Đối với Trung Quốc, tranh chấp Biển Đông sẽ là thách thức quyết định Trung Quốc có đủ khả năng vươn lên vị trí siêu cường hay không. Đáng tiếc, Trung Quốc vẫn chưa nhận thức hết mức độ tầm hại đến quan hệ với các nước láng giềng do thái độ hung hăng của họ trên Biển Đông gây ra.

Cách đây chưa đầy một thập kỷ, Trung Quốc mới chỉ là nền kinh tế lớn thứ năm thế giới. Từ đó đến nay, tốc độ tăng trưởng kinh tế cao đã đưa Trung Quốc vượt

Nhật Bản trở thành nền kinh tế lớn thứ hai trên thế giới và sớm vượt qua Mỹ để trở thành nền kinh tế lớn nhất thế giới trong vòng 10 đến 20 năm tới. Với dân số khổng lồ và một nền tảng kinh tế năng động, chúng ta có đủ lý do để tin rằng đến một ngày nào đó Trung Quốc có thể trở thành nền kinh tế lớn nhất thế giới. Tuy nhiên, sức mạnh kinh tế vượt trội chưa hẳn là sức đệm bèo cho vị trí siêu cường. Ngay cả Mỹ cũng cần tới hơn 75 năm và hai cuộc chiến tranh thế giới để trở thành một siêu cường toàn cầu có sức mạnh vượt trội về kinh tế và quân sự.

Điều này cho thấy rằng ngay cả khi Trung Quốc vươn lên để trở thành nền kinh tế lớn nhất thế giới, chưa chắc Trung Quốc sẽ trở thành quốc gia mạnh nhất. Bài học then chốt đối với Trung Quốc là họ cần phải xây dựng một nền kinh tế tiên tiến, công nghệ cao để thúc đẩy bùng nổ điểu hành, quân sự tốt, việc hoạch định chính sách hiệu quả và sự tôn trọng từ các quốc gia khác bởi một nền ngoại giao điềm điềm. Duy trì vị trí siêu cường cũng là một thách thức không hề nhỏ. Lịch sử đã có rất nhiều ví dụ về các siêu cường chìm vào quên lãng do bỏ các điều kiện cạnh tranh vùi dập, do phạm sai lầm chiến lược dẫn đến lãng phí tài nguyên, làm tổn hại lợi ích của công dân nước họ hoặc đánh giá sai ý đồ của đối thủ.

Đối với Trung Quốc, tranh chấp Biển Đông sẽ là thách thức quyết định Trung Quốc có đủ khả năng vươn lên vị trí siêu cường hay không. Điều đáng tiếc là Trung Quốc vẫn chưa nhận thức hết mức độ tổn hại đến quan hệ với các nước láng giềng do thái độ hung hăng của họ trên Biển Đông gây ra.

Trước hết, tranh chấp chủ quyền với một số nước láng giềng ASEAN đã làm suy yếu nghiêm trọng vị thế của Trung Quốc trong và ngoài khu vực. Bắc Kinh rất cần được nhắc nhở về các sai lầm nhận thức chiến lược đã khiến quan hệ của họ với phương Tây xấu đi ra sao sau sự kiện Thiên An Môn năm 1989. Trong suốt giai đoạn đó, ASEAN đã đóng vai trò quan trọng như một cầu nối giữa Trung Quốc với thế giới bên ngoài. Thúc đẩy, phần lớn là nhờ vào mối quan hệ tốt với ASEAN mà Trung Quốc đã dần khôi phục lại quan hệ ngoại giao bình thường với phương Tây.

Số cũng rõ hiện nay của Trung Quốc ở Biển Đông đang dần dần làm xói mòn hình ảnh tích cực của Bắc Kinh trong mắt các nước láng giềng ASEAN và sự trợ giúp hòa bình của nước này. Tất cả các quốc gia trong và ngoài khu vực Đông Nam Á đều đang tỏ ra thận trọng trước sự trợ giúp của Trung Quốc. Ngay cả khi nền kinh tế và vị thế quốc tế của Trung Quốc tăng lên thì tình hình, hình ảnh và “quyền lực mềm” của họ lại suy giảm một cách đáng kể.

Thứ hai, sự hung hăng của Trung Quốc đã đưa đến việc Mỹ tái xác định các ưu tiên chiến lược toàn cầu của mình theo hướng “xoay trục” hay “tái cân bằng” đối với Châu Á-Thái Bình Dương. Sự điều chỉnh chính sách này của Mỹ đã làm cho các nhà hoạch định chính sách Trung Quốc thấy sợ hãi và gây ra nỗi sợ hãi rằng Trung Quốc có thể sẽ bị kiểm soát thông qua cách Liên Xô từng bị kiểm soát trong suốt thời kỳ Chiến tranh Lạnh.

Trung Quốc giờ đây nhìn thấy rõ “bàn tay Mỹ” trong các vấn đề đối nội và đối ngoại của họ. Có rất nhiều ví dụ về ảnh hưởng của Mỹ trong các vấn đề nội bộ của Trung Quốc trong năm nay như việc Cựu Giám đốc Công an Trùng Khánh Vương Lập Quân chuyển vào Lãnh sự quán Mỹ tại Thành Đô xin tị nạn chính trị và việc luật sư khiếm thính Trần Quang Thành chuyển tị nạn tại sứ quán Mỹ tại Bắc Kinh. Trong khu vực, tất cả các đồng minh của Mỹ bao gồm Nhật Bản, Hàn Quốc và Philippin đều nâng cấp quan hệ hợp tác quân sự và đã rút chốt chốt với Mỹ. Nếu Trung Quốc tiếp tục phớt lờ lợi ích hoặc các mối quan ngại của các nước láng giềng liên quan đến Biển Đông, thì sự hung hăng của Trung Quốc chính là áp lực khiến các nước này thúc đẩy tăng cường hợp tác khu vực với Mỹ.

Thứ ba, rất rõ ràng là các nước láng giềng gần gũi cũng như ảnh hưởng đến hình ảnh và vị thế của Trung Quốc trên thế giới. Điều kiện quan trọng nhất đối với bất kỳ quốc gia nào có tham vọng vươn lên vị trí siêu cường toàn cầu là duy trì mối quan hệ tốt đẹp với các nước láng giềng. Tuy nhiên, nếu Trung Quốc không thể hoặc không muốn duy trì một mối quan hệ thân mật với các nước láng giềng gần gũi như thế, thì làm sao các nước xa xôi có thể tin tưởng và tôn trọng siêu cường đang lên này? Chẳng lẽ Trung Quốc không thể duy trì được một đời tin cậy như thế và tình hữu nghị với các nước láng giềng thì với thế siêu cường toàn cầu đối với Trung Quốc có thể sẽ mãi mãi chỉ là một vòng vờn viển vông.

Thứ tư, việc Trung Quốc đơn phương khẳng định mạnh mẽ của chủ quyền của mình trên Biển Đông đã tác động tiêu cực đến môi trường hòa bình mà Trung Quốc đang rất cần để trở thành một siêu cường toàn cầu. Nếu xung đột nổ ra, nó có thể gây ra tác động bất lợi, lâu dài và lan rộng đến môi trường kinh tế và an ninh của toàn bộ khu vực. Bên thân Trung Quốc cũng sẽ bị ảnh hưởng nghiêm trọng vì gần 80% lượng dầu nhập khẩu và phần lớn hàng hóa, xuất và nhập khẩu của họ, đều đi qua eo biển Malacca và các tuyến hàng hải khác trên Biển Đông.

Trung tâm của tranh chấp Biển Đông là yêu sách đường chấu U mà Trung Quốc tuyên bố là đường thấna hường tở chính phỏ Quỏc Dân ỏng và chỏ mỏi đỏc Trung Quốc đỏ trình chính thỏc lờn ỏy ban Ranh giỏi Thỏm lỏc đỏa cỏa Liờn Hỏp Quỏc vào nỏm 2009. Vì đỏng chỏ U này khỏng đỏa trờn bỏt kỏ cỏ sỏ phỏp lý nào và khỏng cỏ tỏa đỏ đỏa lý cỏ thỏ, Trung Quốc luờn đỏa ra nhỏng cách giỏi thỏch khỏng nhỏt quỏn. Cỏn lỏu ý rỏng đỏng chỏ U mà Trung Quốc đỏi hỏi chỏ quyỏn chiỏm đỏn 80% diỏn tỏch Biờn ỏng trong khi Trung Quốc chỏ quỏn lý 15% khu vỏc đỏ.

Tuyên bố chỏ quyỏn đỏn phỏng cỏa Trung Quốc ỏ Biờn ỏng trong nhỏng nỏm qua đỏ làm cho phỏn lỏn ngỏi dân Trung Quốc nhỏm tỏng rỏng Trung Quốc thỏc sỏ sỏ hỏu toàn bỏ khu vỏc bờn trong đỏng chỏ U và đỏng chỏ U chính là đỏng biờn giỏi phỏa nam cỏa Trung Quốc. Tuy nhiờn, bỏn đỏ mỏi đỏc phỏt hiờn đỏc vỏ tỏ nỏm 1904 vào thỏi nhỏ Thanh lỏi khỏng cỏ hai quỏn đỏo Hoỏng Sa và Trỏng Sa. Thay vào đỏ, các bỏn đỏ này chỏ đỏo Hỏi Nam là đỏm cỏc nam cỏa Trung Quốc. Và giỏ đỏy, đỏng chỏ U bỏy giỏ lỏi giỏng nhỏ mỏt miỏng xỏng trong cỏ hỏng cỏa Trung Quốc, nhỏ ra khỏng đỏc cỏn nuỏt thỏ khỏng trỏi.

ỏim đỏng tôn trỏng ỏ mỏt siờu cỏng toàn cỏu thỏc sỏ là khỏ nỏng thỏa nhỏn và vỏt qua nhỏng sai lỏm cỏa chính mình trong quỏ khỏ. Chỏng hỏn nhỏ nỏ lỏc cỏa Mỏ đỏ bẻnh thỏng hỏa quan hỏ vỏi Viỏt Nam. Trung Quốc là mỏt nỏn vỏn minh lỏn, đỏ sỏn sinh ra nhỏng con ngỏi vỏ đỏi nhỏ Lão Tỏ, Khỏng Tỏ, Lý Thỏi Trỏn... và luờn làm theo nhỏng chỏ giỏo cỏa nhỏng các bỏc hiỏn triỏt nỏi tiỏng đỏ. Do vỏy, Trung Quốc hoỏn toàn cỏ thỏ vỏt qua nhỏng sai lỏm chiỏn lỏc cỏa mình trong chính sỏch Biờn ỏng.

Trỏc hỏt, Trung Quốc cỏn phỏi tiỏn hành các bỏc đỏ mang tỏnh xỏy đỏng đỏ đỏa đỏn kỏt quỏ tỏch cỏc cho các cuỏc đờm phỏn vỏ Bỏ Quy tỏc ỏng xỏ (COC) ỏ Biờn ỏng. ỏng thỏi, Trung Quốc cỏn thỏc thi chính sỏch giỏ thỏ diỏn cho mình bẻng viỏc đỏt khoỏt tỏ bỏ yỏu sỏch đỏng chỏ U. Chỏc chỏn, đỏy sỏ là mỏt quyỏt đỏnh khỏ khỏn cho Trung Quốc. Tuy nhiờn, lỏi ỏch tỏ sỏ trỏi đỏy hỏa bẻnh thỏc sỏ cỏa Trung Quốc sỏ vỏt xa phỏm vi cỏa các nỏc lỏng giỏng và ranh giỏi trờn Biờn ỏng.

TS. Hoỏng Anh Tuỏn là nhỏ nghiên cỏu tỏi Hỏc viỏn Ngoỏi giao Viỏt Nam và là cỏng tỏc viờn nghiên cỏu cỏa Chỏng trỏnh Hỏa bẻnh ỏng Á tỏi ỏi hỏc Uppsala. Bỏi viỏt này đỏc đỏng lỏn đỏu tiờn trờn [Asia Pacific Bulletin](#) .

Thiên Hoàng (dịch)